

בית המשפט המחוזי
תל אביב-יפו

בעניין

כהן אלעד ת.ז. 062487541

המבקש:

ע"י ב"כ עוה"ד אבנר גבאי (מ.ר. 20227)
מרחוב הרעות 7 כפר סבא
טל': 077-7664665; פקס: 072-2740912

- נ ג ד -

איי. די. איי חברה לביטוח בע"מ ח-פ 513910703
מרחוב אפעל 35, פתח תקוה 49511

המשיבה:

בקשה לאישור תובענה כתובענה ייצוגית

לפי הוראת סעיף 3(א) והוראת סעיף 2 לתוספת השניה

לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת כדלקמן:

(א) לאשר את התביעה אשר מוגשת ביחד עם בקשה זו במסגרת התיק העיקרי (להלן: "התובענה"), כתובענה ייצוגית, בהתאם להוראות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות") ובהתאם להוראות תקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע-2010 (להלן: "תקנות תובענות ייצוגיות").

(ב) להורות על מתן סעדים כמפורט להלן בבקשה זו.

1. המשיבה (להלן: "המשיבה" או "ביטוח ישיר") היא חברת ביטוח בעלת רשיון מבטח ישראלי לפי סעיף 15 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 (להלן: "חוק הפיקוח").
2. התובענה דנא עוסקת בהפרה בוטה של הוראות הדין על ידי ביטוח ישיר, אשר נמנעת באופן מכוון וגורף מלשלם לצדדים שלישיים את שווי ירידת ערך רכבם, שנקבעה על ידי שמאי חוץ, (דהיינו שמאי שנבחר מרשימת שמאים שהוכנה על ידי ביטוח ישיר), במקרה של תאונות דרכים, כמבואר להלן.
3. חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק חוזה הביטוח"), קובע כי בביטוחי אחריות מוקנית לצד השלישי זכות תביעה ישירה כנגד המבטח. ראה סעיף 68 לחוק חוזה הביטוח וכן א' ידין חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 (המכון למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי ע"ש הרי סאקר הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים), בעמ' 162-163.
4. חוק חוזה הביטוח קובע בנוסף, כי חובת השיפוי של המבטח תהיה כשיעור הנזק שנגרם. הוראה זו חלה גם על שיפוי צד שלישי.
5. ביטוח האחריות הנפוץ ביותר הוא בתחום ביטוחי הרכב, בהתאם לפוליסה התקנית שהותקנה בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986. ביטוח זה מכסה כאמור בסעיף 11 לפוליסה התקנית את "חבות המבוטח בשל נזק שייגרם לרכוש צד שלישי כתוצאה משימוש ברכב בתקופת הביטוח".
6. במקרים של תאונות דרכים בהם החבות לתאונה מוטלת על מבוטח, פונה הצד השלישי לחברת הביטוח המכסה בהתאם לפוליסה את אחריות מבוטחה לנוקי הצד השלישי.
7. יודגש כי הפוליסה התקנית מקנה למבטח את הזכות לטפל בתביעת הצד השלישי ומעניקה למבטחים "שיקול דעת מלא בניהול כל הליכים משפטיים וביישוב כל תביעה". תביעת הצד השלישי נשלטת איפוא בלעדית על ידי חברת הביטוח.
8. לצורך הוכחת גובה נזקיו נזקק הצד השלישי לשירותיו של שמאי רכב על מנת שיאמוד את נזקיו.
9. על מנת לשמור ולהגן על זכויות מבוטחים וצדדים שלישיים, עיגן המפקח על עסקי הביטוח בחזור מחייב נהלים מפורטים לבחירת שמאי על ידי המבוטח. לצד השלישי עומדת

האפשרות לבחור שמאי מטעמו, אולם במקרה זה חוות דעת השמאי מטעם הצד השלישי אינה שומה המחייבת את חברת הביטוח.

10. לחלופין, רשאי הצד השלישי לבחור שמאי מתוך רשימת שמאים שנבחרה על ידי חברת הביטוח (להלן: "רשימת שמאי החוץ" או "שמאי החוץ"). שומתו של שמאי החוץ מחייבת את הצדדים, אלא אם אחד הצדדים ערער על השומה תוך 7 ימים ממועד קבלת השומה.

11. כפי שיתואר להלן בהרחבה, כאשר צד שלישי פונה אל ביטוח ישיר בתביעה לכיסוי נזקים שנגרמו לו עקב תאונה באשמת מבוטח המבוטח על ידי ביטוח ישיר, ביטוח ישיר מציעה לצד השלישי הצעה, לפיה ביטוח ישיר תפעל לתיקון הרכב במהירות, במועדים קצרים מהמקובל, באמצעות מוסכים הקשורים עימה בהסכמים, והכל על פי חוות דעת שמאי שימונה מתוך רשימת שמאי החוץ של ביטוח ישיר.

12. צדדים שלישיים רבים מתפתים להסכים להצעה ומוותרים על מינוי שמאי מטעמם, על בסיס ההבטחה כי רכבם יושב להם, לאחר שתוקן כראות, תוך זמן קצר מהמקובל ומבלי שנאלצו להוציא מכיסם אגורה.

13. דא עקא: ביטוח ישיר פועלת בחוסר תום לב, תוך הטעיית הצדדים השלישיים ותוך כדי הפרת חובות האמון שהיא חבה כלפיהם ובניגוד להוראות הדין. ביטוח ישיר אינה מוסרת לצדדים השלישיים את חוות דעת השמאי שערך שמאי החוץ, ומנצלת זאת על מנת שלא לשלם לצדדים השלישיים את הסכומים המגיעים להם בגין ירידת שווי רכבם עקב התאונה, כפי שקבע שמאי החוץ.

14. כך, יוצא אפוא, כי הצדדים השלישיים השמים מבטחם בביטוח ישיר, מרומים על ידי ביטוח ישיר, אשר נמנעת במכוון מלשלם לצדדים השלישיים את מלוא הכספים המגיעים להם.

15. הצדדים השלישיים מקבלים לחזקתם את רכבם שניזוק בתאונה כשהוא במצב תקין, אך רובם אינם מודעים לכך, כי שמאי החוץ קבע, כי שווי רכבם ירד עקב התאונה וכי מגיע להם פיצוי בגין ירידת ערך רכבם. כאמור, ביטוח ישיר מנצלת את העובדה כי חוות דעת השמאי מטעמה מוסתרת על ידה, על מנת שלא לשלם לצדדים השלישיים את ירידת שווי הרכב.

16. כך יוצא, כי בשבע השנים שקדמו להגשת תביעת המבקש, באלפי מקרים ביטוח ישיר, הפרה את חובותיה כלפי הצדדים השלישיים ונמנעה מלשלם להם את נזקם בגין ירידת שווי רכבם, על פי קביעת שמאי החוץ.

17. נזקו של כל חבר בקבוצת, כהגדרתה להלן, הוא קטן ובדרך כלל הוא אינו מודע לו, אך הסכום המצטבר שהרוויחה ביטוח ישיר בעקבות הפרת חוראות הדין על ידה מסתכם

במליוני שקלים. רק מעטים, המודעים לזכויותיהם ומתעקשים על מימושן, זוכים לקבל מביטוח ישיר את מלוא המגיע להם על פי חוות דעת שמאי החוץ.

ב. העובדות המצביעות על עילות תביעתו האישית של המבקש

18. ביום 17 במרץ 2009 אירעה תאונת דרכים, במהלכה פגע רכב של נהג המבוטח על ידי ביטוח ישיר ברכבו של המבקש (להלן: "התאונה"). אין מחלוקת כי התאונה אירעה באשמתו של הנהג המבוטח על ידי ביטוח ישיר.
19. המבקש פנה לביטוח ישיר בדרישה, כי זו תפצה אותו בגין כל הנזקים שנגרמו לו עקב התאונה.
20. ביטוח ישיר הודיעה למבקש, כי היא תישא בנוקיו והציעה לו כי שמאי מתוך רשימת שמאי החוץ שלה יבדוק את הרכב ויקבע את שיעור הנזק ובמקביל הרכב יתוקן על ידה.
21. המבקש שם את מבטחו בביטוח ישיר, קיבל את הצעתה ומסר לה את הרכב לתיקון ולבדיקת שמאי שנבחר על ידי ביטוח ישיר מתוך רשימת שמאי החוץ של ביטוח ישיר.
22. שמאי החוץ בדק את רכבו של המבקש ומסר לביטוח ישיר חוות דעת באשר לנזקים שנגרמו עקב התאונה.
23. שמאי החוץ קבע את הנזקים הבאים ואת גובהם כדלקמן:
- 23.1. תשלום בגין עבודה ותיקון הרכב: 22,863.12 ₪.
- 23.2. ירידת ערך: 4,462.50 ₪.
24. שמאי החוץ (אשר נבחר על ידי ביטוח ישיר מתוך רשימה שמלכתחילה נקבעה על ידי ביטוח ישיר) אף מדגיש בחוות דעתו, כי את שווי ירידת הערך יש לשלם למבקש. העתק מחוות הדעת של שמאי החוץ מצורף מנספח 1 לתצהיר המבקש התומך בבקשה זו. מנספח 1 עולה כי שמאי החוץ מיען את חוות דעתו לביטוח ישיר בלבד. המבקש לא קיבל באותו השלב העתק מחוות הדעת של שמאי החוץ, לא מביטוח ישיר ולא משמאי החוץ.
25. המבקש פנה לשמאי החוץ וביקש לקבל העתק מחוות דעתו, אך זה סירב בתואנה כי ביטוח ישיר אינה מאשרת זאת וכי על המבקש לפנות ישירות לביטוח ישיר. שמאי החוץ אף הוסיף, כי מאחר שביטוח ישיר היא זו הנושאת בתשלום עבור חוות הדעת, חובתו היא למסור את

חוות הדעת אך ורק לביטוח ישיר. מובן כי נימוקים אלה מנוגדים להוראות הדין. פניות המבקש אל ביטוח ישיר לקבל העתק חוות הדעת הושבו ריקם.

26. ביטוח ישיר מעולם לא מסרה למבקש העתק מחוות הדעת של שמאי החוץ. גם פניות המבקש אל ביטוח ישיר לקבל העתק מחוות דעת השמאי לא נענו. רק לאחר פניה של אדם מטעמו של המבקש אל שמאי החוץ מספר חודשים לאחר קרות התאונה, קיבל המבקש משמאי החוץ העתק מחוות הדעת של שמאי החוץ (אשר מלכתחילה מוענה כאמור אל ביטוח ישיר בלבד).

27. ביטוח ישיר לא ערערה על קביעתו של שמאי החוץ ומשכך שומתו הפכה להיות שומה חלוטה וקובעת. חרף האמור, ביטוח ישיר מעולם לא שילמה למבקש את שווי ירידת הערך, כפי שנקבע על ידי שמאי החוץ.

28. כמבואר להלן, הוראות הדין קובעות כי שומתו של שמאי החוץ, אשר לא הוגש ערעור עליה, היא שומה סופית המחייבת את הצדדים. חרף האמור וחרף פניות המבקש אל ביטוח ישיר, ביטוח ישיר מיאנה לשלם למבקש את שווי ירידת ערך רכבו, אשר נקבע על ידי שמאי החוץ.

ג. נזקי המבקש ונזקם הכולל של חברי הקבוצה

29. כמבואר לעיל נזקו האישי של המבקש הוא סך של 4,462.50 ₪ בתוספת הפרשי הצמדה וריבית.

30. ביטוח ישיר פיתחה ושיכללה שיטה מתוחכמת על מנת להימנע מתשלומים לצדדים שלישיים, אשר היא חבה בהם על פי הדין. ביטוח ישיר מנחה את שמאי החוץ שלא למסור לצדדים השלישיים עותק מחוות דעתם. רבים מהצדדים השלישיים, אשר אמנם מקבלים את רכבם לאחר שתוקן, אינם מודעים כלל לסעיף ירידת הערך בשומת שמאי החוץ.

31. ביטוח ישיר מנצלת את תמימותם, חוסר מודעותם לזכויותיהם ואת האמון שרוחשים לה הצדדים השלישיים, והכל במטרה לחמוק מתשלומים שהיא חייבת לשלם להם.

32. בקבוצה ייכלל כל צד שלישי בתאונת דרכים בה היה מעורב מבוטח של ביטוח ישיר בשבע השנים שקדמו להגשת תביעת המבקש, ולא קיבל מביטוח ישיר את שווי ירידת הערך עקב התאונה במעורבות מבוטחה של ביטוח ישיר, והכל כפי שנקבע בחוות הדעת שנערכה על ידי שמאי חוץ מרשימת שמאי החוץ של ביטוח ישיר.

33. נזקו של כל אחד ואחד מחברי הקבוצה, כהגדרתה לעיל, הוא נמוך. ברם, לאור מספרם הרב של תאונות בהן מעורבים כלי רכב, נזקם של חברי הקבוצה בשבע השנים האחרונות מסתכם בעשרות מליוני שקלים.
34. חלקה של ביטוח ישיר בתחום ביטוח הרכב רכוש בשנת 2006 עמד על 6.3% ראה: טבלת נתח שוק דמי הביטוח לשנת 2006 שפורסמה על ידי משרד האוצר, משרד המפקח על עסקי הביטוח, המצורף לתצהיר התומך בבקשה זו ומסומן כנספח 2.
35. בשנת 2006 התרחשו 27,952 תאונות דרכים בין כלי רכב, כעולה מלוח 4.01 שפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביחס לשנת 2006. העתק הלוח מצורף לתצהיר התומך בבקשה זו ומסומן כנספח 3.
36. מהמקובץ עולה, כי מספר התאונות שבגינן ביטוח ישיר שיפתה או הייתה צריכה לשפות צדדים שלישיים עומד על 1,760 לכל הפחות בשנת 2006 בלבד.
37. בהערכה שמרנית, לפיה מתוך אותם 1,769 צדדים שלישיים 25% הסכימו להסתמך על חוות דעת שמאי חוץ ולא קיבלו מביטוח ישיר את הסכומים שקבע שמאי החוץ בגין ירידת ערך הרכב, מספרם של חברי הקבוצה בשנת 2006 הוא כ- 440 חברים. בהערכה זהירה, לפיה נזקו של אחד ואחד מחברי הקבוצה עומד על - 4,500 ₪, הרי שהנזק המצטבר לחברי הקבוצה בשנת 2006 בלבד אינו נמוך מסך של - 1,980,000 ₪.
38. בהערכה זהירה, לפיה נתוני שבע השנים שקדמו להגשת התביעה אינם שונים באופן מהותי מנתוני שנת 2006, הרי שהנזק המוערך לחברי הקבוצה בשבע השנים שקדמו להגשת תביעת המבקש אינו נמוך מסך של - 13,860,000 ₪ בתוספת הפרשי הצמדה וריבית.
39. הנתונים שלעיל מבוססים על הערכות בלבד. הנתונים המלאים והמדויקים נמצאים בידיה של ביטוח ישיר. במהלך בירור התובענה ניתן יהיה לקבוע את הנזק המצטבר לחברי הקבוצה באמצעות הנתונים המלאים והמדויקים, הנמצאים כולם בידי ביטוח ישיר. בידי ביטוח ישיר נמצאים כל הנתונים אודות צדדים שלישיים שפנו לקבל חוות דעת משמאי חוץ של ביטוח ישיר, ואשר לא קיבלו מביטוח ישיר את הסכומים שקבע שמאי החוץ בגין ירידת ערך רכבם.

הפרת הוראות המפקח על עסקי הביטוח

40. סעיף 2 לחוק הפיקוח מקנה למפקח על עסקי הביטוח סמכות ליתן למבטחים הוראות הנוגעות לדרכי פעילותם, במטרה לשמור, בין היתר, על עניינם של מבטחים או של לקוחות.
41. בעבר שומת נזקים לכלי רכב נקבעה על ידי שמאים שהועסקו על ידי חברות הביטוח. ברם, במצב זה השמאי חב חובת נאמנות הן למבטח והן למבוטח.
42. בעקבות עתירה לבג"צ¹, קבע המפקח על עסקי הביטוח, הסדר שתיקן את הליקוי האמור ולפיו, שומת הנזק תיערך על ידי שמאי חוץ ושומה זו תהא השומה הקובעת.
- ההסדר עוגן לראשונה בחוזר ביטוח 2002/7 מיום 24 ביוני 2004 שפרסם המפקח על עסקי הביטוח. אותו חוזר הוחלף ביום 29 באפריל 2007 בחוזר ביטוח 2007-1-8 שפרסם המפקח על עסקי הביטוח.

העתק חוזר ביטוח 2002/7 מצורף לתצהיר המבקש כנספח 4.

העתק חוזר ביטוח 2007-1-8 מצורף לתצהיר המבקש כנספח 5.

43. תמצית ההסדר שעוגן באותם חוזרים, היא כדלקמן:
- 43.1. כל מבטח נדרש להכין רשימת שמאים לכל מחוז בפיזור גיאוגרפי נאות (לעיל ולהלן: "רשימת שמאי החוץ").
- 43.2. המבוטח רשאי לבחור בשמאי מטעמו, דהיינו שמאי שאינו מופיע ברשימת שמאי החוץ, אולם חוות דעתו של אותו שמאי אינה מחייבת את חברת הביטוח.
- 43.3. בחר המבוטח שמאי מרשימת שמאי החוץ, או שהודיע למבטח כי אין לו העדפה לשמאי חוץ מסוים ובמקרה כזה חברת הביטוח בוחרת את שמאי החוץ מתוך רשימת שמאי החוץ, תהא שומת שמאי החוץ שומה מחייבת וקובעת. כל צד יכול לשרר על קביעת שמאי החוץ אם הציג שומה אחרת, לא יאורז משכנה ימים מהם שנמסרה לו שומת שמאי החוץ.

¹ בג"צ 7721/96 איגוד שמאי הרכב בישראל נגד המפקח על הביטוח, פ"ד נה (3), 625.

- 43.4. שמאי החוץ חייב להעביר העתק מחוות דעתו גם למבוטח.
44. תכלית ההסדר היא, לאפשר למבוטחים לקבל פיצוי או שיפוי בגין נזקי התאונה באופן יעיל, מהיר והוגן. משכך – שומת שמאי החוץ היא השומה המחייבת והקובעת לכל הצדדים, אלא אם צד ערער על שומת שמאי החוץ תוך 7 ימים. ההסדר חל גם על צדדים שלישיים.
45. יובהר כי מלכתחילה הסדר זה מטיב עם חברות הביטוח, שכן רשימת שמאי החוץ נקבעת על ידי חברת הביטוח. חרף האמור, ביטוח ישיר מתעלמת מהוראות חוזר המפקח על הביטוח ובאופן שיטתי היא ממאנת לשלם לצדדים שלישיים רבים את הסכומים שקבעו שמאי החוץ בשומתם, וזאת בגין ירידת שווי הרכב עקב תאונה במעורבות מבוטח ביטוח ישיר.
46. הנחיות המפקח על עסקי הביטוח, המשקפות את הדין הנוהג, מחייבות את ביטוח ישיר והיא אינה רשאית להתעלם מהן. ביטוח ישיר מתייחסת להנחיות אלה כאל המלצות בלתי מחייבות והלכה למעשה וכעניין של מדיניות היא פועלת בניגוד להנחיות.
47. כמבואר לעיל, סעיף 2 לחוק הפיקוח מקנה למפקח סמכות ליתן לחברות הביטוח הוראות, בין היתר, על מנת למנוע פגיעה במבוטחים או לקוחות. הוראות אלו הן הוראות מחייבות וביטוח ישיר אינה רשאית לפעול בניגוד להן.
48. עינינו הרואות כי סכומים שנקבעו בחוות דעת של שמאי חוץ, אשר מי מהצדדים לא ערער עליה תוך 7 ימים, הם סכומים שאינם שנויים במחלוקת וחובה על ביטוח ישיר לשלמם.
49. למשרד המפקח על הביטוח התברר כי חברות ביטוח נוהגות שלא לשלם במועד למבוטחים או צדדים שלישיים חובות שאינם שנויים במחלוקת.
50. לפיכך, ביום 9 בדצמבר 1998 נתנה לחברות הביטוח הכרעה עקרונית של משרד המפקח על הביטוח שכותרתה "חיוב מבטח לברר תביעה בתום לב ולשלם סכום שאינו שנוי במחלוקת למבוטח או לצד ג'", ובה נקבע לאמור:

"4. עמדתו של המפקח על הביטוח מימים ימימה הינה כי חלה על המבטח חובה לברר תביעות צד ג' ולשלם לצד ג' סכומים שאינם שנויים במחלוקת באותם תנאים בהם הוא מחויב כלפי המבוטח. (העתק מכתבו של מר מאיר שביט, המפקח על הביטוח דאז, מיום 14/2/94 מצ"ב)."

העתק מהכרעתו העקרונית של משרד המפקח על הביטוח מיום 9 בדצמבר 1998 מצורפת כנספח 6 לתצהיר המבקש.

51. בנוסף, סעיף 60 לחוק הפיקוח, קובע כי על המפקח לברר תלונות הציבור שראה בהן ממש בדבר פעולה של מבטחים וסעיף 62 לחוק הפיקוח קובע כי משמצא המפקח שהתלונה הייתה מוצדקת הוא רשאי להורות למי שהתלונה עליו לתקן ליקוי שהעלה הציבור.

52. הנחיות המפקח בסוגיה דנא הן תוצאה של בירור שערך המפקח עקב תלונות מהציבור. בהתאם להוראות חוק הפיקוח ביטוח ישיר, כמו גם חברות ביטוח אחרות, אינה רשאית להתנער מתנחיות המפקח.

53. העולה מן האמור הוא, כי נוחגה הנפסד של ביטוח ישיר שלא לשלם לצדדים שלישיים את הסכומים המגיעים להם בגין ירידת שווי רכבם עקב תאונה במעורבות מבוטח של ביטוח ישיר, כפי שקבע שמאי החוץ, הוא נוהג בלתי חוקי.

54. זאת ועוד: סירובה של ביטוח ישיר למסור לצדדים שלישיים רבים העתק מחוות דעת שמאי החוץ, עולה אף הוא כדי הפרת הוראות הנחיות המפקח על הביטוח, ומשכך הוא סירוב בלתי חוקי.

הפרת הוראות חוק חוזה הביטוח

55. סעיף 68 לחוק חוזה הביטוח מקנה לצד השלישי זכות תביעה ישירה נגד המבטח.

56. סעיף 56 (א) לחוק חוזה הביטוח (המוחל על תביעות צד שלישי מכוח סעיף 67 לאותו חוק) קובע כי "חובת השיפוי של המבטח תהיה כשיעור הנזק שנגרם ובלבד שלא תעלה על הסכום שנתחייב בו בחוזה...".

57. על ביטוח ישיר חלה החובה לשפות את המבקש בגין נזקי התאונה. חובה זו אינה שנויה במחלוקת, והראיה היא כי ביטוח ישיר נשאה בעלות תיקון רכבו של המבקש בהתאם לחוות דעת שמאי החוץ.

58. לא תיתכן כל מחלוקת, כי בהתאם להוראות חוק חוזה הביטוח על ביטוח ישיר לשפות את המבקש בגין כל נזקיו, לרבות בגין ירידת ערך רכבו כתוצאה מהתאונה.

59. סעיף 27 לחוק חוזה הביטוח, שכותרתו "המועד לתשלום תגמולי הביטוח" קובע כי:

"תגמולי הביטוח ישולמו תוך 30 ימים מהיום שהיו בידי המבטח המידע והמסמכים הדרושים לבירור תבונה, אולם תגמולי ביטוח שאינם שנויים במחלוקת בתום לב ישולמו תוך 30 ימים מהיום שנמסרה למבטח תביעה לפי סעיף 23(א), והם ניתנים לתביעה בנפרד מיתר התגמולים."

60. חובתה של ביטוח ישיר לשלם למבקש את שווי ירידת ערך רכבו אינה שנויה במחלוקת, שכן גובה הנזק ושיעורו בראש נזק זה נקבעו על ידי שמאי מתוך רשמה שנקבעה על ידי ביטוח ישיר.

61. דא עקא: ביטוח ישיר החליטה, באופן שרירותי, להתעלם מהוראות חוק חוזה ביטוח ומחוות דעת שמאי החוץ מטעמה וסירבה לשלם למבקש את שווי ירידת ערך רכבו, כקבוע בחוות דעת שמאי החוץ.

62. חוות דעתו של שמאי החוץ נמסרה לביטוח ישיר ביום 4 במאי 2009, ומשכך המועד האחרון שבו על ביטוח ישיר היה לשלם למבקש את שווי ירידת ערך רכבו הוא 4 ביוני 2009. למרות שחלפה למעלה משנה וחצי מאותו מועד-ביטוח ישיר טרם שילמה למבקש את הסכומים המגיעים לו בגין ירידת שווי רכבו.

63. למותר לציין כי סירובה של ביטוח ישיר למסור למבקש העתק מחוות דעתו של השמאי מטעמה, עולה אף הוא כדי הפרת הוראות חוק חוזה ביטוח.

ה. בתביעת המבקש מתקיימים כל התנאים לאישורה כתביעה ייצוגית

64. סעיף 4 (א) לחוק קובע מי רשאי להגיש תביעה ייצוגית לפי החוק וסעיף 8 לחוק קובע את התנאים לאישורה של תובענה כייצוגית. להלן נראה כי המבקש עומד בכל התנאים שנקבעו בחוק לאישור התובענה דנא כייצוגית.

למבקש יש עילה בתביעה כאמור בסעיף 3 (א) לחוק

65.1. סעיף 3(א) לחוק קובע, כי לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה לחוק או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית.

65.2. סעיף 2 לתוספת השניה לחוק קובע, כי ניתן להגיש תביעה ייצוגית, בין היתר, נגד מבטח בקשר לענין, לרבות חוזה ביטוח, שבינו לבין לקוח.

65.3. תביעתו של המבקש נגד ביטוח ישיר נכנסת לגדר סעיף 2 לתוספת השניה לחוק.

לעניין זה ראה דברי כבוד השופט ד"ר עמירם בנימיני בעניין בשי"א 12916/08 איי.איי.גיי, ישראל חברה לביטוח בע"מ נגד שרית בלסטרט (פורסם בנבו):

"התנאי הראשון להגשת תובענה ייצוגית הוא, כאמור, קיומו של עניין כמפורט בתוספת השניה. בענייננו, נוגעת התובענה הייצוגית לשאלת גובה הריבית שחייבת

חברת הביטוח לשלם במטגרת תגמולי הביטוח, ושאלה זו בהחלט באה בגדרו של סעיף 2 לתוספת השניה לחוק, שכן היא נוגעת ליחסי המבטח עם המבוטח. תביעת הצד השלישי נגד חברת הביטוח - כאשר מדובר בביטוח אחריות - מוגשת מכוח סעיף 68 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, אשר קובע כי: **"בביטוח אחריות רשאי המבטח - ולפי דרישת הצד השלישי חייב הוא - לשלם לצד השלישי את תגמולי הביטוח שהמבטח חייב למבוטח..."**. מכאן עולה כי חברת הביטוח משלמת לצד השלישי את תגמולי הביטוח בהתאם להתחייבותה כלפי המבוטח, שכן זכותו של הצד השלישי היא לקבל את הסכום המגיע למבוטח.

התובענה הייצוגית שמבקשים להגיש בתיק זה נוגעת לשאלה מהו סכום הריבית שצריכה המבקשת לשלם למבוטח שפגע ברכבה של המבקשת, ושאלה זו היא בקשר לעניין שבין מבטח למבוטח, ועל כן באה בגדרו של סעיף 2 לתוספת השניה. בכך, התמלאה הדרישה הקבועה בסעיף 3(א) לחוק, קרי: הגשת **"תביעה כמפורט בתוספת השניה"**. כך גם התמלאה הדרישה הראשונה הקבועה בסעיף 4(א) לחוק, קרי: הגשת תביעה **"בעניין כאמור בסעיף 3(א)"**. אשר לדרישה השניה הקבועה בסעיף 4(א) לחוק, קרי: הגשת תביעה על ידי **"אדם שיש לו עילה בתביעה או בעניין כאמור בסעיף 3(א)"**, הרי שגם דרישה זו מתמלאת בענייננו. ברור לחלוטין כי לצד השלישי - המשיבה במקרה דנא - יש עילה בעניין גובה הסכום המגיע למבוטח שפגע בה על פי חוזה הביטוח שבינו לבין המבטח (המבקשת), שכן על פי סעיף 68 לחוק חוזה הביטוח זה גם הסכום שישולם לצד השלישי."

תביעת המבקש מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכל חברי

66.

הקבוצה (סעיפים 4(א) ו- 8(א) לחוק

- 66.1. כל עילות התביעה שיש למבקש כנגד ביטוח ישיר עומדות גם לכל חברי הקבוצה, שכן בתביעתו הוא מבקש לתקוף את העיקרון המנחה לפיו פועלת ביטוח ישיר דהיינו - סירובה לשלם לחברי הקבוצה את שווי ירידת הערך שקבע שמאי החוץ בחוות דעתו, סכום שאינו שנוי במחלוקת.
- 66.2. השאלות המשפטיות והעובדתיות המהותיות בתביעת המבקש משותפות לתביעת כל יחידי הקבוצה, שכן:

66.2.1. הוראות הדין הרלבנטיות לתביעת המבקש חלות ביחסים שבין ביטוח ישיר לבין כל אחד ואחד מיחדי הקבוצה, והשאלה אם הפרה בזוהר ישיר את הוראות הדין משותפת למבקש ולכל חברי הקבוצה.

66.2.2. הלכה למעשה עסקינן בשאלה משפטית עיקרית אחת, המשותפת לכל חברי הקבוצה - האם רשאית ביטוח ישיר שלא לשלם לכל אחד ואחד מחברי הקבוצה את שווי ירידת הערך שקבע שמאי החוץ בחוות דעתו.

67. יש אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות לכל חברי הקבוצה יוכרעו לטובת הקבוצה (סעיף 8(א) לחוק)

- 67.1. למבקש, כמו גם לכל יתר חברי הקבוצה, עילות רבות וטובות כנגד ביטוח ישיר.
- 67.2. הראינו לעיל גם כי מעשיה של ביטוח ישיר עומדים בניגוד להוראות חוק חוזה ביטוח ובניגוד להוראות מחייבות של המפקח על עסקי הביטוח.
- 67.3. ביטוח ישיר מפרה ביודעין הוראות של המפקח על עסקי הביטוח, שנועדו להסדיר פעילותם של מבטחים בסוגיה זו. הלכה למעשה, ביטוח ישיר מבקשת לאיין ולבטל הסדר שקבע המפקח על הביטוח במטרה להגן על מבוטחים וצדדים שלישיים.
- 67.4. לא תיתכן מחלוקת גם, כי מדיניותה הנפסדת של ביטוח ישיר שלא למסור לצדדים השלישיים העתק מחוות דעת שמאי החוץ, היא פעולה שלא כדין והטעיית חברי הקבוצה.

68. תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין

68.1. קבוצת הנפגעים הינה קבוצה גדולה מאוד, המונה אלפי אנשים. נזקו של כל אחד מהם קטן ורבים מחברי הקבוצה אף אינם מודעים כלל וכלל לפגיעה בהם. רבים מהצדדים השלישיים אינם מודעים לקביעת שמאי החוץ בקשר עם הפיצוי המגיע להם בגין ירידת שווי רכבם, וזאת מאחר שביטוח ישיר מסרבת למסור לרבים מהם העתק מחוות דעת שמאי החוץ. שמאי החוץ אף הבהיר למבקש, כי עליו לפנות לביטוח ישיר על מנת לקבל העתק מחוות הדעת. מובן כי ביטוח ישיר לא נענתה לפניותיו של המבקש. רק פניה מאוחרת של נציג מטעמו של המבקש אל שמאי החוץ, בה הובהר לשמאי החוץ כי סירובו אינו חוקי, הניעה את שמאי החוץ למסור לנציג מטעמו של המבקש העתק מחוות דעתו.

68.2. הבאת עניינם המשותף של כל חברי הקבוצה בדרך של תובענה ייצוגית הינה הדרך הנאותה, ההוגנת והיעילה ביותר לפתרון אלפי סכסוכים בחליף אחד.

- 68.3. כמו כן, הכרעה שיפוטית בדרך של תובענה ייצוגית תאפשר לאלפי נפגעים, אשר כלל לא היו ערים לפגיעה בוטה בזכויותיהם, לזכות ביוםם בבית המשפט.
- 68.4. קרוב לוודאי, שאם התביעה לא תאושר כתביעה ייצוגית, חברי הקבוצה יוותרו על מימוש זכות התביעה העומדת להם כנגד ביטוח ישיר ולא יטרחו לתבוע את נזקם במסגרת תביעות אישיות נפרדות. כך, לא יתוקן העוול ותונצח השיטה הנפסדת בה נוקטת ביטוח ישיר, ונמצא כי חוטא ייצא נשכר.
- 68.5. ביטוח ישיר מתעלמת ביודעין מהנחיות המפקח על עסקי הביטוח שנועדו להסדיר את דרך פעולתה בסוגיה זו, כך שברור כי רק הכרעה שיפוטית במסגרת תובענה ייצוגית תתרום לאכיפת הדין, לפיצויי חברי הקבוצה ולהרתעת ביטוח ישיר מלהמשיך ולהפר את הוראות הדין.
- 68.6. המפקח על הביטוח עיגן מנגנון ראוי והוגן להגנה על מבוטחים וצדדים שלישיים. התעלמותה של ביטוח ישיר ממנגנון חשוב זה, כמוה כהתעלמות מהוראת דין מחייבת. אם לא תאושר התובענה כייצוגית יהפכו הוראות דין מחייבות לשוממות ועזובות, והלכה למעשה יהפכו לאות מתה.
- 68.7. לחברי הקבוצה, כיחידים, אין את היכולת להתמודד מול גוף חזק ועשיר כביטוח ישיר ובדרך כלל הם נאלצים לוותר על זכויותיהם.
- 68.8. למקרים מסוג זה נועד מוסד התובענה הייצוגית.
- 68.9. מעבר לזכות התביעה האישית של המבקש, אין למבקש כל עניין נוסף בתביעה, אין כל ניגוד עניינים בינו לבין יתר חברי הקבוצה, והוא מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל חברי הקבוצה.

69. קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת

המבקש ייוצג בתובענה על ידי עו"ד אבנר גבאי. עו"ד גבאי הוא בעל ניסיון רב בניהול תובענות ייצוגיות, הן כמייצג תובעים והן כמייצג נתבעים.

70. קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בתום לב

70.1. התובענות הוגשה על ידי המבקש בתום לב.

70.2. המבקש וב"כ ינהלו את התובענה וייצגו את חברי הקבוצה בתום לב.

70.3. אין כל ניגוד עניינים בין המבקש לבין חברי הקבוצה, משכך אין כל חשש לחוסר תום לב מצדו של המבקש.

71. גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת תביעה ייצוגית:

71.1. הקבוצה כהגדרתה לעיל מונה, לכל הפחות, אלפי חברים, שכן מדי שנה מתרחשות אלפי תאונות בהן מעורבים מבוטחים של ביטוח ישיר וצדדים שלישיים.

71.2. זאת ועוד: תביעת המבקש מתייחסת גם לעתיד, שכן כמבואר להלן, בין יתר הסעדים המבוקשים על ידי המבקש, מבוקש להורות לביטוח ישיר לפעול בהתאם להוראות הדין ולהפסיק את דרך פעולתה הפוגעת בחברי הקבוצה.

71.3. אין ספק, כי מדובר בקבוצה גדולה שחבריה מפוזרים בכל רחבי הארץ. הנתונים המדויקים בנוגע לגודל הקבוצה ונזקו של כל אחד ואחד מחברי הקבוצה נמצאים בידי ביטוח ישיר.

72. מבירור שערך ב"כ המבקש עולה, כי בעבר הוגשה נגד המשיבה תביעה ובקשה לאישורה כייצוגית, בטענה כי המשיבה אינה משלמת לצדדים שלישיים את מלוא ירידת ערך רכבם בעקבות התאונה. תובענה זו נמחקה. ברם, הקבוצה באותה תובענה אינה הקבוצה בשמה מוגשת התובענה דנא. התובענה דנא כוללת אך ורק את אותם צדדים שלישיים, אשר חוות הדעת בעניינם נתנה על ידי שמאי חוץ, בעוד שהתובענה הקודמת, שנמחקה, כללה גם צדדים שלישיים אשר חוות הדעת בעניינם נתנה על ידי שמאי מטעמם. בעוד שקביעת שמאי החוץ מחייבת את שני הצדדים, קביעת שמאי מטעם הצד השלישי אינה מחייבת את חברת הביטוח.

1. הסעדים

73. לאור כל האמור לעיל, זכאים המבקש וכל אחד ואחד מחברי הקבוצה לסעדים המפורטים להלן, כולם או חלקם:

73.1. פסק דין המחייב את ביטוח ישיר לשלם לכל אחד ואחד מחברי הקבוצה את מלוא שווי ירידת הערך שנגרמה לרכבו עקב תאונת הדרכים, בה היו מעורבים רכב חבר הקבוצה ורכב של מבוטח המבוטח על ידי ביטוח ישיר – כפי שנקבע בחוות דעתו של שמאי החוץ, אשר עליה לא הוגש ערעור תוך 7 ימים ממועד קבלתה. לסכומים אלה יתבקש בית המשפט הנכבד להוסיף הפרשי הצמדה וריבית. הואיל וביטוח ישיר לא שילמה את הסכומים המגיעים למבקש ולצדדים השלישיים במועד, בחוסר תום לב, מבוקש לחייבה גם בריבית מיוחדת על פי סעיף 28א לחוק חוזה ביטוח.

- 73.2. פסק דין המורה לביטוח ישיר לפעול בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח בסוגיה נשוא התובענה דנא.
- 73.3. פסק דין המורה לביטוח ישיר למסור לכל צד שלישי העתק מחוות דעתו של שמאי החוץ.
- 73.4. לחילופין פסק דין הצהרתי, לפיו ביטוח ישיר מפרה את הוראות הדין, לרבות הוראות המפקח על הביטוח, בכך שהיא אינה משלמת לחברי הקבוצה את מלוא הסכומים שנקבעו בחוות הדעת שנתן שמאי החוץ.
- 73.5. לחילופי חילופין, ליתן כל פסק דין הצהרתי הנראה לבית המשפט נכון וצודק בנסיבות העניין.
- 73.6. להורות על תשלום גמול מיוחד למבקש.
- 73.7. לחייב את ביטוח ישיר לשלם למבקש הוצאות משפט, לרבות שכר טרחת עו"ד בשיעור של 15% מכל סכום בו תחויב ביטוח ישיר בתוספת מע"מ כחוק.

74. סיכום

- 74.1. ביטוח ישיר מפרה את הוראות הדין וגורפת על חשבון חברי הקבוצה מליוני שקלים מדי שנה. ביטוח ישיר מפרה ביודעין את הוראות המפקח על עסקי הביטוח, שנועדו להסדיר את דרך פעולתן של חברות ביטוח בסוגיה נשוא תובענה זו.
- 74.2. מלכתחילה ההסדר שעיגן המפקח על הביטוח מטיב עם ביטוח ישיר, שכן חוות הדעת המחייבת היא של שמאי הנבחר מתוך רשימה שהוכנה על ידי ביטוח ישיר באופן בלעדי. חרף האמור, ביטוח ישיר פועלת בניגוד לאותו הסדר מחייב.
- 74.3. תובענה ייצוגית היא הדרך היחידה לאכוף על ביטוח ישיר ציות להוראות הדין והיא הדרך היחידה למימוש זכות חברי הקבוצה לפיצוי.
- 74.4. תביעתו של המבקש עומדת בכל התנאים לבירורה כתביעה ייצוגית מכוח הוראות החוק. אשר על כן, בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר את ניהולה של תובענת המבקש על דרך של תביעה ייצוגית.
- 74.5. לבקשה זו מצורף תצהירו של המבקש התומך בעובדותיה.

 אבנר גבאי, עו"ד
 ב"כ המבקש